
EDITORIALS

Parlem d'Espanya

Pàg. 2

Governar Europa

Pàg. 4

ENTREVISTA

Manuel Cruz, un pensador per a la Cambra de reflexió

Mar Calpena

Pàg. 7

CORREU INTERNACIONAL

El maldecap de Xi Jinping

Lluís Bassets

Pàg. 12

SOCIETAT

'Les Temps Modernes', morir és molt dolent

Raimon Obiols

Pàg. 14

Opioides als EUA, èxit comercial i tragèdia sanitària

Toni Sitges-Serra

Pàg. 18

Per a què serveixen les Humanitats?

Miquel Seguró

Pàg. 23

La guerra del taxi, una tempesta perfecta en l'era de les 'fake news'

Oscar Aguilera

Pàg. 27

POLÍTICA

Veritats i matisos del 'lobby' a la Unió Europea

Ignasi Guardans

Pàg. 32

DOSSIER

Elogi de la tercera Espanya

Rafael Jorba

Pàg. 37

Com hem de parlar d'Espanya des de Catalunya

Jordi Ibáñez Fanés

Pàg. 42

Literatura i polis: el cas de Barcelona

Gonzalo Torné

Pàg. 47

L'Escola de Barcelona, vida moral dels homes ordinaris

Ponç Puigdevall

Pàg. 50

ÀLBUM

Oriol Maspons Redescobrint un clàssic

Xavier Jubierre

Pàg. 54

Amb Unamuno, les lletres espanyoles del segle XX s'inventen a Barcelona

Adolfo Sotelo Vázquez

Pàg. 60

Viure a Madrid

Anabel Abril

Pàg. 65

La importància d'Europa

Ignacio Molina

Pàg. 69

Catalunya aporta

Maite Vilalta

Pàg. 72

RETRAT

Matteo Salvini, l'ambiciós camaleó ultradretà

Steven Forti

Pàg. 76

PARAULA DE...

Miquel Iceta, la tercera via

José A. Sorolla

Pàg. 83

PENSAMENT PROPÍ

Pau Casals, un home tossut

Rosa Massagué

Pàg. 87

SENSE SOROLL

En els estrats de la memòria

Ponç Puigdevall

Pàg. 92

AFINANT

Òpera del passat que explica el present

Rosa Massagué

Pàg. 95

DESTIL·LATS

Pertorbacions, pertorbadors i pertorbats

Jaume Bellmunt

Pàg. 98

CULTURA VISTA

Captar l'esperit del nostre temps

Fèlix Riera

Pàg. 100

BATECS

Les passions d'un periodista d'entreguerres

Jordi Gràcia

Pàg. 102

Parlem d'Espanya

La qüestió ja no és «què és Espanya?», sinó «què volem que sigui?». Si la pregunta és diferent, també ho hauria de ser la resposta

Pierre Vilar encetava així la seva *Història d'Espanya*: «L'Oceà. El Mediterrani. La serralada pirinenca. Entre aquests límits perfectament diferenciats, sembla com si el medi natural s'oferís al destí particular d'un grup humà, a l'elaboració d'una unitat històrica». Aquesta unitat, de la qual es va despenjar Portugal, s'articula històricament al voltant de la pulsio unitarista de Castella i el pluralisme hispànic de què feia bandera Catalunya, d'acord amb l'arrel confederal de l'antiga Corona d'Aragó. Com explica Jaume Vicens Vives, «durant els quatre segles d'existència d'una comunitat hispànica efectiva, castellans i catalans, hem maldat per fer-nos un habitacle a gust nostre».

Val a dir que el regeneracionisme espanyol i el catalanisme polític, a finals del segle XIX i inicis del XX, van coincidir en el diagnòstic –la necessitat de superar l'Estat de l'antic règim–, però discreparen de la teràpia. Per això, com assenyala també Vicens, no és certa aquella afirmació d'Ortega que només els castellans tenien el cervell adequat per poder vertebrar l'Espanya

contemporània. Ans el contrari. Sense el catalanisme polític, hereu de les anomenades «cultures del doble patriotisme» –català i castellà– del vuit-cents, no s'entendria l'esforç de Catalunya per afaiçonar una certa idea d'Espanya: «Els catalans desenvoluparen les tesis del provincialisme, el foralisme, el regionalisme, el federalisme, el comunitarisme i l'iberisme, sempre dintre de l'esfera d'un mateix Estat».

Des d'aquesta òptica, se'ns recorda sovint l'*Adéu a Espanya* del final de l'oda de Maragall, composta coincidint amb l'ensulsiada colonial de 1898, però s'oblida el seu *Visca Espanya!*, escrit deu anys després, en el qual es preguntava: «Espanyols? Sí, més que vosaltres! Però, com ha de viure Espanya? No pas arrossegant-se pels carrerons provincials del caciquisme; no pas agarrotada, com fins ara, en els lligams d'un uniformisme que és contrari a la seva naturalesa; no pas en la buidor de sentit dels partits vells ni en l'aire corromput d'un centralisme tancat a tota penetració de l'aura popular». Vet aquí, resumida, la defensa d'una altra idea d'Espanya que ha estat, al costat de la rei-

vindicació de l'autogovern, el segon pilar del catalanisme polític.

Per això, des de les planes de *política&prosa* parlem d'Espanya, volem seguir parlant d'Espanya. No és res d'extraordinari. És una tasca que ens vincula amb el llegat plural del catalanisme, del qual volem ser marmessors; també continuadors. Sabem que, a hores d'ara, com va passar a la Segona República, les relacions entre Catalunya i el conjunt d'Espanya passen sovint de l'encaixada afectuosa a la negació recíproca i a la manca de reconeixement mutu. Vicens Vives feia un diagnòstic que es podia aplicar a la situació actual: «Intel·lectuals i polítics, que havien sortit més d'una vegada de llurs reductes de comoditat (...), no tingueren valor per a sacrificar llur popularitat als dissenys d'una tasca mancomunada».

El catalanisme polític, ahir i avui, és inseparable d'un intervencionisme hispànic. Aquesta tasca, com deia també l'historiador, passa simbòlicament per considerar Espanya com una lira, les cordes de la qual s'harmonitzen en voluntat i amor. Es tracta, per tant, de sumar complicitats i de refer afectes per a compondre la nova polifonia de l'Espanya del segle XXI. El punt de partida és doble: el pacte constitucional de 1978, que reconeix el dret a l'autonomia de les nacionalitats i les regions, i el marc de sobirania (i també ciutadania) compartides que Espanya ha anat abraçant des de l'ingrés a l'aleshores CEE l'1 de gener del 1986.

Tanmateix, quatre dècades després, la posada al dia de la Constitució comença per acceptar que les nacionalitats no són altra cosa que les nacions que formen part d'aquest Estat compost que en diem Espanya. I, per fer-ho, cal superar els conceptes d'ahir, del debat decimonònic. La clau de volta, a Espanya i a Europa, és

el federalisme, però no entès com una tècnica sense ànima, sinó com un instrument per articular igualtat i diversitat, unió i llibertat. Un «federalisme càlid», en expressió de l'enyorat Ernest Lluch, que ens permeti administrar la complexitat de l'Europa del segle XXI.

Cal recordar que el catalanisme va ser capdavanter en la defensa d'un model de base cívica, fonamentat en el pacte de ciutadania. Diguem-ne, si es vol, civilitat. Ja el primer terç del segle XX, Rafael Campalans –la seva màxima era «política vol dir pedagogia»–, va deixar escrit que Catalunya «no és solament la geografia i la història passada. És, sobretot, aquest deler regenerador que s'encomana a tots els homes que hi viuen, és a dir, aquesta voluntat d'història futura. No és la història que ens han contat, sinó la història que volem escriure. No és el culte als morts, sinó el culte al fills que encara han de venir».

D'Espanya estant, molts anys després, s'han escoltat reflexions semblants. Per exemple, Joaquín Almunia, en una conferència sobre l'impuls federal del procés autonòmic, va dir l'11 de febrer del 2000: «No em preocupa tant el ser d'Espanya com la construcció de la convivència entre els espanyols, fins i tot d'aquells que no se sentin espanyols. No hem de viure Espanya com un problema, sinó com una oportunitat i un repte. La pregunta ja no és *què és Espanya?*, sinó *què volem que sigui?*». Si la pregunta és diferent, també ho hauria de ser la resposta; tant a Madrid com a Barcelona.

Aquella reflexió, dues dècades després, sembla feta per afrontar els reptes d'avui. Perquè, al capdavant, el nou paradigma –què volem ser i, sobretot, què volem fer junts– és aplicable a Catalunya, al conjunt d'Espanya i a tota la Unió Europea. ●

Governar Europa

És exigible als nous càrrecs un impuls per frenar l'erosió del projecte europeu i recuperar el protagonisme internacional

Una nova etapa s'acaba d'obrir per a la Unió Europea amb el nomenament el passat mes de juny d'uns nous alts càrrecs de les institucions que aporten novetats substancials en els lideratges polítics. Per primer cop els dos llocs més destacats de la governança europea, que són les presidències de la Comissió i del Banc Central Europeu, corresponen a dues dones, l'alemanya Ursula von der Leyen i la francesa Christine Lagarde.

Els caps de govern i d'Estat que les van nomenar van haver d'adaptar-se a un joc molt complex d'equilibris, a més de buscar les majories imprescindibles per a la seva ratificació, quan calia, al Parlament Europeu. No tots els equilibris necessaris van poder ser respectats. L'Europa central i oriental, específicament l'anomenat Grup de Visegrad (Polònia, Txèquia, Eslovàquia i Hongria), ha quedat marginada i

debilitada en la representació institucional, en certa correspondència amb la seva actitud cada cop més reticent en relació a la construcció europea, a voltes inclús obstaculitzadora. El mateix es pot dir del soci fundacional de la UE, Itàlia, que, com a resultat del govern populista d'extrema dreta, ha perdut protagonisme després d'haver acaparat tres llocs destacats (Banc Central, Parlament i Alt Representant), i ara només es veurà representada a la presidència del Parlament i per part d'un eurodiputat com David Sassoli, que pertany al Partit Democràtic, a l'oposició.

La víctima més notable de l'acord dels 28, encara amb el Regne Unit a dins, va ser el sistema informal dels *Spitzenkandidaten* que es va aplicar per primer cop a les anteriors eleccions europees per tal de convertir en president de la Comissió el candidat nomenat per la llista més votada. El resultat electoral, sense majoria

suficient per part dels dos grans partits, els populars i els socialdemòcrates, va ser el que el va posar en crisi, en obrir-se la possibilitat de descartar els dos candidats de les dues minories més grans (PP i PS), l'alemany Manfred Weber i el neerlandès Franz Timmermans, per tal de privilegiar els altres equilibris.

Al final, els quatre càrrecs corresponen a la força del tàndem francoalemany i a la nova correlació de forces que ha convertit els liberals en la tercera pota de les majories, gràcies a la centralitat i a la força d'Emmanuel Macron en el nou joc europeu. I, sobretot, a una qüestió que també preocupava Macron i Merkel, com és l'esforç obligat per aconseguir la paritat, just en el moment en què els populismes d'extrema dreta i els autoritarismes s'enfronten als feminismes arreu, començant pels Estats Units i seguint per països com el Brasil, Rússia o les Filipines.

En el nou món emergent i polaritzat que s'està configurant, Europa hi ha de jugar com a actor internacional de primer pla, però ho farà millor amb veus femenines, sobretot quan són, a més, exemplars en la defensa dels valors europeus, tal com en són testimoni les seves trajectòries i en el cas de la presidenta de la Comissió el seu primer discurs davant el Parlament, profundament europeista, social i obert a la pluralitat.

Arriben aquestes dues dones al cim just en el moment en què la cancellera Merkel s'encamina cap al final de la seva trajectòria com a governant. Bona part dels mèrits del feminisme europeu es deuen a la seva actitud, corroborada ara amb el nomenament d'Annegrette Kramp-Karrenbauer, secretària general de la CDU, com a ministra de Defensa en substitució de von der Leyen.

Aquesta Europa amb dues dones als màxims llocs de comandament és l'Europa de Merkel, amb una europeista federalista a la Comissió i, al Banc Central Europeu una exdirectora del FMI preparada per continuar les polítiques de defensa de l'euro com les que ha portat a terme fins ara Mario Draghi. Merkel és també la cancellera que ha marcat el ritme i el to de polítiques d'acollida als demandants d'asil en el moment en què una part dels socis europeus, encapçalats per Itàlia, dedicaven els seus esforços a dinamitar l'espai Schengen sobre lliure circulació i els convenis de Dublín sobre asil.

L'Europa de Merkel és també l'Europa de l'austeritat, del dèficit en polítiques fiscals i socials i del fre a un pressupost consistent per a la zona euro, que pugui avançar-se a futures crisis. Aquests són ara els deures que s'hauran de plantejar els nous equips que entren en funcions aquesta tardor. Ho exigeix la cohesió interna europea i ho demanen com a resposta als síndromes populistes que veuen en Brussel·les el problema en lloc de la solució.

Els altres dos càrrecs nomenats, el president del Consell i l'alt representant, el liberal belga Charles Michel i el socialista català Josep Borrell, tindran també un paper molt destacat en aquests nous envits. Cada cop és més necessària la figura de l'organitzador i de l'àrbitre entre els 28, un primer ministre bon coneixedor de les relacions institucionals entre governs i personals entre governants, sobretot en un moment de polarització i fragmentació com l'actual. El «ministre d'exterior» europeu, d'altra banda, és un càrrec crucial si Europa pretén sortir de la irrellevància actual i tornar a l'escenari internacional amb la força que requereixen el moment destructiu del trumpisme i l'emergència imparable de la Xina de Xi Jinping. ●